Ми не були у вас в гостях, ми були ваші сусіди...

Сергій Власюк

Виховний захід для старшокласників. В основі заходу- події 1942 року, масового розстрілу єврейського населення у смт. Сенкевичівка. Використовуючи віртуальну виставку "Бабин Яр: пам’ять на тлі історії" розглядаємо цю подію у контексті Голокосту. Матеріал створено в рамках конкурсу розробок у 2020 році.

Мета:
ознайомити учнів з трагедією євреїв смт. Сенкевичівка Горохівського району, Волинської області у контексті історії Голокосту; зацікавити дітей проблемою збереження пам’яті про Голокост; виховувати повагу до збереження історичної пам’яті.

Очікувані результати:
після заняття учні зможуть:
• розпізнавати та називати пам’ятні місця рідного селища Сенкевичівка;
• аналізувати писемні історичні джерела;
• пояснювати роль пам’ятників у збереженні пам’яті про важливі події історії;
• усвідомити цінність кожного людського життя.

Тривалість: 60 хвилин.

Формат: виховна година, заняття.

Необхідні матеріали:
мультимедійне обладнання, доступ до Інтернету, віртуальна виставка "Бабин Яр: пам’ять на тлі історії", роздатковий матеріал.

План заходу

Крок 1. Вступ. Просимо до слова очевидців

Повідомте учням історичну довідку про події червня 1942 року, коли на околиці Сенкевичівки, нацистськими окупантами було розстріляно близько 800 євреїв-жителів селища та навколишніх сіл.

Озвучте тему заняття: "Ми не були у вас в гостях, ми були ваші сусіди..."

Прочитайте спогади жителя селища та очевидця подій Соломонюка Івана Федоровича (додаток 3) та обговоріть наступні запитання.

Запитання до учнів:

- Поясніть на основі почутих спогадів, чому саме такий вислів винесено в тему заняття?

- Як ви думаєте, чому окупанти змушували євреїв носити спеціальні знаки розрізнення?
- Що найбільше вразило Івана у подіях, очевидцем яких він був?

Крок 2. "Сенкевичівський Бабин Яр"

Ознайомте учнів із світлиною пам’ятника, який знаходиться на південно-східній околиці селища, на місці розстрілу та захоронення людей у роки Другої світової війни (додаток 4). Зверніть увагу учнів на напис на пам’ятнику "*На цьому місці в червні 1942 року німецько-фашистськими загарбниками були розстріляні мирні жителі єврейської національності*".

Прочитайте спогади жителя селища, очевидця подій, Панасюка Василя Пилиповича (додаток 2). Запропонуйте учням власноруч нанести на контурну карту селища позначки пам’ятних місць, які згадуються у спогадах. Зверніть увагу учнів, що вони нанесли на карту декілька локацій.

Вкажіть учням на некоректність термінів "німецько-фашистські загарбники" та "мирні жителі єврейської національності". Запропонуйте самостійно покращити текст напису на пам’ятнику.

Повторіть з учнями поняття "Голокост". Акцентуйте увагу, що місцем пам’яті Голокосту у селищі є вищезгадуваний пам’ятник. Підведіть учнів до твердження, що місцем пам’яті жертв Голокосту загальнонаціонального масштабу є Бабин Яр. Спроектуйте на екран зображення пам’ятників "Радянським громадянам і військовополоненим", "Менора", та "Дітям, розстріляним у Бабиному Яру" з матеріалів віртуальної виставки "Бабин Яр: пам’ять на тлі історії" та ознайомте учнів з докладнішою інформацією про Бабин Яр.

У процесі можна ставити запитання нижче як навідні, випереджальні, або для перевірки розуміння.

Запитання до учнів:

- Які місця селища Сенкевичівка ми можемо вважати пам’ятними у зв’язку з описаними подіями?
- Чи усі ці місця у селищі відзначені пам’ятними знаками?
- Які місця пам’яті не відзначені на місцевості?
- Де розміщене і як називається місце пам’яті жертв Голокосту загальнонаціонального масштабу?

Крок 3. Діти і Голокост

Спроектуйте на екран пам’ятник "Дітям, розстріляним у Бабиному Яру" з матеріалів віртуальної виставки "Бабин Яр: пам’ять на тлі історії". Прочитайте спогади жительки селища Попчук Євгенії Дем’янівни (додаток 1).

Запропонуйте учням ознайомитися з матеріалами віртуальної виставки, розділ "Діти Бабиного Яру".

Перегляньте розділ віртуальної виставки "Початок війни", експозиція №5 "Покинута кімната". Попросіть учнів уявити, як могла виглядати кімната у Сенкевичівці, в котрій жили дві подружки

Жені Попчук, яких напередодні увечері вона провела додому, а погідного червневого дня вони покинули свою кімнату назавжди.

Під час обговорень скористайтеся питаннями нижче.

Питання до учнів:

- Що вас вразило у спогадах?
- Якою була доля єврейських дітей під час Голокосту?
- Познайомившись із фотографіями дітей з віртуальної виставки, як ви думаєте, якими могли були ці діти (пустотливі чи серйозні, веселі чи сумні)?
- Про що вони могли мріяти?

Крок 4. Підсумок

Підсумовуючи захід у формі обговорення в загальному колі, запропонуйте учням створити, в майбутньому, інтерактивну карту "Місця пам’яті селища Сенкевичівка", де позначити місця, про які йшлася мова на цьому занятті, та інші локації, пов’язані з історично важливими подіями життя селища. Попросіть учнів відповісти на запитання нижче.

Запитання до учнів:

- Як саме ви можете взяти участь у збереженні пам’яті про події нацистської окупації та Голокосту зокрема?
- Які почуття, на вашу думку, пережили наші оповідачі у дитячому віці, будучи свідками подій нацистської окупації?
- Для чого необхідно зберігати пам’ять про події Голокосту?
- Як ви вважаєте, чи на достатньому рівні вшановується пам’ять про тих, хто загинув у 1942 році, у нашому селищі?
- Як би ви запропонували зберігати пам’ять про людей, які загинули у "сенкевичівському Бабиному Яру"?

Додаток 1

СПОГАДИ ЖИТЕЛЬКИ СЕЛИЩА СЕНКЕВИЧІВКА ПОПЧУК ЄВГЕНІЇ ДЕМ'ЯНІВНИ

"Під час війни я жила у селі Колодежі, а до школи ходила в Сенкевичівку. Моїми товаришками були дві сестрички – єврейки. Одного дня вони прийшли до нас, ми розмовляли, бавилися і не зогляділися як наступив вечір. Неподалік їхнього дому жила моя бабуся, от я і пішла з ними, провела їх додому та відвідала бабусю, у неї ж і залишилася ночувати. Пригадую, коли зайшла до них до хати то у сусідній кімнаті побачила декількох чоловіків у чорному одязі, які молилися. Їх мама зраділа, що я провела її дочок і подарувала мені порцелянову брошку, пропонувала залишитися у них на ніч, та я відмовилася. А через день усі голосно обговорювали страшну подію, що трапилася у селищі – розстріл єврейського населення. Загинули і мої подруги, і вся їхня сім'я. Другого дня я ішла до школи, шлях проходив біля Клапштового лісу. Там я побачила довгу яму зі східцями. Вона була заповнена тілами вбитих людей. Пам'ятаю купу одягу ліворуч від могили, а справа лежали брошки та заколки до волосся. Казали люди, що коли могилу закопали, то земля ще довго ворушилася. На цьому місці виросли дерева, які мали червоні як кров листочки..."

(Джерело: Усна розповідь респондентки)

Додаток 2

СПОГАДИ ЖИТЕЛЯ СЕЛИЩА СЕНКЕВИЧІВКА ПАНАСЮКА ВАСИЛЯ ПИЛИПОВИЧА

"Я ще був малим хлопчаком, коли почалася війна, але все добре пам’ятаю. Всіх євреїв селища і навколишніх сіл звезли в гетто. Воно знаходилося у двох місцях. Один табір був розташований там де зараз стара котельня школи а другий біля залізниці, де стояла тоді єдина хата Садовської Євдокії, зараз це територія бурякоприймального пункту Горохівського цукрового заводу. За колючий дріт зігнали сотні єврейських сімей. Кожного дня підвозили нові групи людей. Голод і холод, плач і стогін, розпач і молитви були постійними супутниками цих таборів. Декого з табору ще відпускали на годину, але попередньо ця людина повинна повідомити, до кого іде. До мого діда Юстима з цього табору декілька разів навідувався знайомий єврей Хайба. Та жоден єврей, чи-то з гетто, чи з відвідин, не наважувався, не насмілювався на втечу, таким твердим було їх переконання, що то їхня доля.
Одного дня група селян з хутора Губинські Діброви з косами ішли до села Губин косити траву. Біля ліска, а це недалеко від гетто, їх перестріли німці і поліцаї, які хотіли заставити їх копати могилу. Після довгих пояснень і прохань хуторян, на диво, відпустили. Хто копав яму невідомо, можливо німці заставили чоловіків –євреїв викопати собі могилу. Величина ями-могили вражала: довжина більше як тридцять метрів, ширина близько трьох метрів та глибина до трьох метрів. В яму були зроблені східці, як у льох, її оточили німці з автоматами в руках. Машинами до ями підвозили з гетто людей. Розстріл тривав майже цілий день. Про жахливі страхіття розстрілів єврейського населення після війни замовчувалося, лише нагадував видовжений пагорб, який з часом зрівнявся з землею..."

(Джерело: Усна розповідь респондента)

Додаток 3

СПОГАДИ ЖИТЕЛЯ СЕЛИЩА СЕНКЕВИЧІВКА СОЛОМОНЮКА ІВАНА ФЕДОРОВИЧА

"До війни у нашій місцевості, у Сенкевичівці, Губині, Шкліні, Угринові, Дубовій Корчмі проживало багато євреїв. Ми дружно жили з ними. Селище наше виникло як торгова станція, то ж завдяки євреям, торгівля йшла жваво. Коли почалася війна, німці розпочали проти них гоніння. Очолював німецьку комендатуру Ампель. За його наказом було взято на облік усіх єврєїв, їх змусили на одяг нашити спеціальний знак, як "сонечко". Коли зустрінеш людину з таким знаком, знай що це єврей. Ми, хлопчаки, чули, що їх називали ще "юдами". А потім на території Сенкевичівки німці обгородили дві території гетто. Туди почали зганяти євреїв з усіх навколишніх сіл і з самого селища. А у жовтні їх усіх розстріляли. Мене вразило те, що жоден з них не зробив жодної спроби втекти. Може вони не вірили, що їх чекає страшна смерть, а може надіялися на краще..."

(Джерело: Усна розповідь респондента)

Додаток 4

ПАМ’ЯТНИК НА МОГИЛІ РОЗСТРІЛЯНИХ ЄВРЕЇВ У СЕНКЕВИЧІВЦІ

Посилання:
https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A1%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%B5%D0%B2%D0%B8%D1%87%D1%96%D0%B2%D0%BA%D0%B0#/media/%D0%A4%D0%B0%D0%B9%D0%BB:Pamyatnyk_evreiam_Senkevychivka_2017.jpg

(Джерело: Вікіпедія)